

خزر و خلیج فارس را به هم متصل کند و با رویکردی اقتصادی می‌تواند منابع نفت و گاز خزر را چه به صورت سواپ یا خرید، در کشور مصرف کند یا معادل آن را به فروشنده در جنوب کشور تحویل دهد. در نهایت، می‌توان گفت، ایران می‌تواند از طریق تداوم ارتباطات با کشورهای منطقه، به‌خصوص ترکمنستان حضور خود را در منطقه پررنگ‌تر سازد و ترکمنستان نیز با توجه به اینکه به دریا دسترسی ندارد، می‌تواند از ایران به‌عنوان پلی برای عرضه گاز تولیدی خود به بازارهای جهانی بهره‌برد و تمام این موارد نیازمند تعاملات در مسیر سازنده و بهره‌گیری از دیپلماسی انرژی مناسب بین دو کشور است. همچنین براساس اطلاعات جدید منتشر شده، از آنجا که برخی مفاد این قرارداد به نفع ایران نبوده و این مفاد در شرایط قطعی گاز بر ایران تحمیل شده است، از این‌رو، داوری سوییس این قرارداد را خاتمه یافته تلقی کرده است و برای ادامه همکاری دو کشور، عقد قرارداد جدید بین دو شرکت گاز ایران و شرکت ترکمن‌گاز ترکمنستان ضروری می‌نماید.

با توجه به مطالب مطرح شده توصیه‌های سیاستی زیر می‌تواند در کنار حل اختلافات از طریق مذاکره و توافق به بهبود روابط دو کشور برای دستیابی به منافع مشترک مفید باشد:

- ضرورت تقویت دیپلماسی برای حفظ حداکثر منافع ملی: ایران می‌تواند با انتخاب دیپلماسی مناسب‌تر مشکل خود را با ترکمنستان به صورت تفاهمی و با مذاکره حل کند. اقدام‌های نادرست و

سیاست تنوع‌بخشی به مسیرهای صادراتی موجب شد ترکمن‌ها به جای استفاده از موقعیت ایران از طریق سواپ گازی، به سمت احداث خط لوله تاپی برای انتقال گاز خود از مسیر افغانستان و پاکستان بروند، زیرا ترکمنستان از منظر جغرافیایی در بن‌بست قرار دارد و ایران می‌تواند ضمن انجام اقدام‌های مناسب، با استفاده بهینه از این محدودیت طبیعی ترکمنستان، تبدیل به کریدور گازی شود. همچنین در شرایط اقتصادی کنونی، دیپلماسی اقتصادی ایران با کشورهای منطقه نیز از مسایل مهم است و باید اولویت دستگاه دیپلماسی جمهوری اسلامی ایران باشد، زیرا با توجه به تحریم‌های گسترده آمریکا علیه ایران، ظرفیت‌های زیادی در مناسبات ایران و ترکمنستان وجود دارد که می‌توان با بهره‌برداری از آنها، بخش قابل توجهی از فشارهای ناشی از تحریم‌های اقتصادی آمریکا را به حداقل رساند.

- ضرورت بازاندیشی در سیاست‌های تجاری دو کشور: با توجه به اصلاحاتی که در ترکمنستان در حال انجام بوده، لازم است ایران نیز درباره سیاست‌های خود در این کشور و به‌طور کلی در منطقه بازاندیشی کند. مهم‌ترین مشکلات در این زمینه، نبود پیوند لازم بین عرصه اقتصاد و سیاست و شکل نگرفتن راهبردی برای برقراری این پیوند، عدم بهره‌گیری از ژئوپلیتیک ایران در حوزه انرژی و عدم شناخت ایران از ساختارهای اقتصادی منطقه است.

- تنش‌زدایی با جامعه بین‌المللی: ایران برای عقد قراردادهای بلندمدت با سیستم مشخص و پیش‌بینی

پیشنهاد‌های مناسب به مسئولان ترکمن دور از دسترس نخواهد بود.

منابع

- شبکه اطلاع‌رسانی نفت و انرژی (شانا)

<https://www.shana.ir/>

- BP Statistical Review of World Energy (2019).

شده تعیین قیمت به تنش‌زدایی با جامعه بین‌المللی نیاز دارد. به نظر می‌رسد تنش‌زدایی با جامعه بین‌المللی بهترین و شاید تنها ابزار ایران برای رسیدن به منافع خود است. البته، آمریکا به‌عنوان دشمن دایمی، در پی تنش‌زدایی معقول و بهبود روابط نیست، اما در مورد اروپا و سایر کشورها، پی‌گیری چنین سیاستی از سوی ایران می‌تواند تأمین‌کننده منافع کشور باشد.

- برنامه‌ریزی جدی و ارایه پیشنهاد‌های مناسب به مقام‌های ترکمنستان: با صادرات گاز ترکمنستان به کشورهایمانند هند و پاکستان در عمل بازارهای ایران در این کشورها با مشکل مواجه خواهد شد و صادرات گاز ایران به این کشورها نیز کاهش خواهد یافت. بنابراین، در حال حاضر ایران می‌تواند با پی‌گیری مستمر و مذاکرات دوجانبه با طرف ترکمن ضمن حل مشکل مالی با این کشور، واردات خود را از این کشور از سر بگیرد و با کمک گاز این کشور بازارهای خود را در منطقه توسعه دهد. همچنین سیاست چین در متنوع‌سازی منابع انرژی باعث شده است به‌جز ترکمنستان، با کشورهای روسیه، قزاقستان و ازبکستان قراردادهایی را امضا کند. این موضوع، قدرت چانه‌زنی این کشور را در مقابل ترکمنستان افزایش داده است. این موضوع به‌طور مسلم بر طرح‌های ایران و مذاکرات ایران با چین مؤثر خواهد بود. بنابراین، بهبود روابط بین ایران و ترکمنستان برای حفظ قدرت ایران در بازارهای هدف ضروری به نظر می‌رسد. هدفی که با برنامه‌ریزی جدی و ارایه